

СУД ЕЎРАЗІЙСКАГА ЭКАНАМІЧНАГА САЮЗА

КАНСУЛЬТАТЫЎНАЕ ЗАКЛЮЧЭННЕ

2 сакавіка 2026 года

горад Мінск

Вялікая калегія Суда Еўразійскага эканамічнага саюза ў складзе:
старшынствуючага суддзі Дронава А.А.,
суддзі-дакладчыка Забары А.А.,
суддзяў Айрыян Э.У., Аляксандрава Д.П., Джунушпаева К.К.,
Ісмаілава Е.Ж., Кайыпава М.Т., Кішкембаева А.Б., Паўлавай Н.У.,
Туняна А.Г.,

пры сакратары судовага пасяджэння Навумчыку М.А.,
кіруючыся пунктамі 46–47, 68–69, 98 Статута Суда Еўразійскага
эканамічнага саюза, артыкуламі 72, 85 Рэгламенту Суда Еўразійскага
эканамічнага саюза,

прадастаўляе Кансультатыўнае заключэнне па заяве Кыргызскай
Рэспублікі ў асобе Цэнтра судовага прадстаўніцтва пры Міністэрстве
юстыцыі Кыргызскай Рэспублікі аб растлумачэнні палажэнняў Дагавора
аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 года.

I. Пытанні заяўніка і прадмет растлумачэння

1. Кыргызская Рэспубліка ў асобе Цэнтра судовага прадстаўніцтва
пры Міністэрстве юстыцыі Кыргызскай Рэспублікі звярнулася ў Суд
Еўразійскага эканамічнага саюза (далей – Суд) з заявай аб растлумачэнні
палажэнняў Дагавора аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая
2014 года (далей – Дагавор), якія датычацца абавязковага медыцынскага
страхавання і медыцынскай дапамогі ў дачыненні да членаў сям’і
працоўнага дзяржавы – члена Еўразійскага эканамічнага саюза (далей –
Саюз, ЕАЭС) у дзяржаве працаўладкавання.

2. Заяўнік адзначае, што палажэнні пункта 3 артыкула 98 Дагавора,
згодна з якімі сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне) (акрамя
пенсійнага) працоўных дзяржаў-членаў і членаў сям’яў ажыццяўляецца на
тых самых умовах і ў тым самым парадку, што і грамадзян дзяржавы
працаўладкавання, прадугледжваюць магчымасць атрымання доступу да
абавязковага медыцынскага страхавання ў тым ліку членам сям’яў

працоўных. На думку заяўніка, гэта вынікае з узаемазвязанага прачытання палажэнняў пункта 3 артыкула 98 і пункта 5 артыкула 96 Дагавора, які раскрывае паняцце «сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне)».

Заяўнік таксама лічыць, што лагічным працягам палажэнняў пункта 3 артыкула 98 Дагавора і часткай агульных гарантый правоў працоўных і членаў іх сем'яў, прадугледжаных гэтым пунктам, з'яўляюцца палажэнні пункта 4 артыкула 98 Дагавора, якія ўстанаўліваюць, што права працоўных дзяржаў-членаў і членаў сем'яў на атрыманне хуткай медыцынскай дапамогі (у экстраннай і неадкладнай формах) і іншай медыцынскай дапамогі рэгулюецца дадаткам № 30 да Дагавора (Пратакол аб аказанні медыцынскай дапамогі працоўным дзяржаў-членаў і членам сем'яў; далей – Пратакол аб медыцынскай дапамозе), а таксама заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання і міжнароднымі дагаворамі, удзельнікам якіх яна з'яўляецца.

Згодна з пунктам 3 Пратакола аб медыцынскай дапамозе дзяржава працаўладкавання забяспечвае аказанне медыцынскай дапамогі працоўным дзяржаў-членаў і членам сем'яў у парадку і на ўмовах, якія вызначаны заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання і міжнароднымі дагаворамі. На думку заяўніка, у названым пункце замацаваны адсылачныя нормы да палажэнняў Дагавора, у прыватнасці да названых вышэй палажэнняў пункта 3 артыкула 98.

У дачыненні да пункта 5 Пратакола аб медыцынскай дапамозе ў заяве адзначаецца, што сістэма абавязковага медыцынскага страхавання можа адносіцца да крыніц сродкаў, за кошт якіх магчыма аплата кошту медыцынскіх паслуг, аказаных членам сям'і працоўнага.

3. Указваючы на розныя падыходы ў тлумачэнні палажэнняў Дагавора і Пратакола аб медыцынскай дапамозе, заяўнік просіць аб вынясенні Кансультацыйнага заключэння па наступных пытаннях:

- Ці правільнае разуменне пункта 3 артыкула 98 Дагавора, што дзяржавы – члены ЕАЭС павінны забяспечыць членам сем'яў працоўных доступ да абавязковага медыцынскага страхавання ў роўнай меры, што і ўласным грамадзянам?

- Пры прадастаўленні медыцынскай дапамогі на падставе пункта 4 артыкула 98 Дагавора і Пратакола аб медыцынскай дапамозе, у рамках нацыянальнага заканадаўства дзяржаў-членаў ці павінны ўлічвацца палажэнні пункта 3 артыкула 98 Дагавора аб прадастаўленні доступу членам сем'яў працоўных да абавязковага медыцынскага страхавання?

4. У адпаведнасці з пунктам 46 Статута Суда Еўразійскага эканамічнага саюза (дадатак № 2 да Дагавора; далей – Статут) Суд ажыццяўляе растлумачэнне палажэнняў Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза і рашэнняў органаў Саюза.

Ажыццяўленне Судом растлумачэння азначае прадастаўленне Кансультатыўнага заключэння і не пазбаўляе дзяржавы-члены права на сумеснае тлумачэнне імі міжнародных дагавораў (пункт 47 Статута).

З улікам існуючай практыкі Суда растлумачэнне палажэнняў міжнародных дагавораў і актаў, якія складаюць права Саюза, заключаецца ў раскрыцці зместу і выяўленні сэнсу канкрэтных палажэнняў Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза рашэнняў органаў Саюза (пункт 4 Кансультатыўнага заключэння ад 14 красавіка 2025 года па справе № Р-7/24, пункт 3 Кансультатыўнага заключэння ад 25 красавіка 2025 года па справе № Р-2/25).

Прымаючы пад увагу змест пададзенай заявы, логіку і ўзаемасувязь пытанняў заяўніка, растлумачэнню па гэтай справе падлягаюць палажэнні абзаца першага пункта 3 артыкула 98 Дагавора, пункта 4 артыкула 98 Дагавора, а таксама Пратакола аб медыцынскай дапамозе.

5. Ажыццяўляючы судаводства па справах аб растлумачэнні, Суд, паводле агульнага правіла, растлумачвае нормы права Саюза *in abstracto*, не вырашаючы канкрэтных спрэчак аб правапрымяненні (што аб'ектыўна недапушчальна ў гэтым відзе судаводства) і не закранаючы растлумачэнне нацыянальнага заканадаўства дзяржаў – членаў Саюза.

Кампетэнцыя Суда па разглядзе спрэчак, што ўзнікаюць па пытаннях рэалізацыі Дагавора, міжнародных дагавораў у рамках Саюза і рашэнняў органаў Саюза, вызначаецца палажэннямі пункта 39 Статута. Такім чынам, ацэнка паўнаты выканання ўдзельнікамі сваіх абавязальстваў па Дагаворы не ўваходзіць у прадмет гэтага растлумачэння.

II. Працэдура ў Судзе

6. Згодна з пунктам 68 Статута парадак разгляду спраў аб растлумачэнні вызначаецца Рэгламентам Суда Еўразійскага эканамічнага саюза, зацверджаным Рашэннем Вышэйшага Еўразійскага эканамічнага савета ад 23 снежня 2014 года № 101 (далей – Рэгламент).

7. У рамках падрыхтоўкі справы да разгляду ў парадку артыкула 75 Рэгламенту па пастаўленых заяўнікам пытаннях запытаны дадатковыя звесткі і меркаванні дзяржаўных органаў дзяржаў-членаў, у кампетэнцыю якіх уваходзяць пытанні абавязковага медыцынскага страхавання і аказання медыцынскай дапамогі, а таксама пазіцыя Еўразійскай эканамічнай камісіі (далей – Камісія) як пастаянна дзеючага рэгулюючага органа Саюза.

Адпаведная інфармацыя была прадастаўлена Суду Міністэрствам аховы здароўя і Міністэрствам працы і сацыяльных пытанняў Рэспублікі Арменія, Міністэрствам аховы здароўя і Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь, Міністэрствам аховы здароўя і Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны насельніцтва Рэспублікі Казахстан, Міністэрствам аховы здароўя і Міністэрствам працы,

сацыяльнага забеспячэння і міграцыі Кыргызскай Рэспублікі, Генеральнай пракуратурай Расійскай Федэрацыі, Еўразійскай эканамічнай камісіяй.

III. Вывады Суда

8. Кіруючыся пунктам 50 Статута, Вялікая калегія Суда пры ажыццяўленні правасуддзя, у тым ліку па справах аб растлумачэнні, прымяняе агульнапрызнаныя прынцыпы і нормы міжнароднага права, Дагавор, міжнародныя дагаворы ў рамках Саюза, рашэнні і распараджэнні органаў Саюза, міжнародны звычай як доказ усеагульнай практыкі, прызнанай у якасці прававой нормы.

У адпаведнасці з артыкулам 31 «Агульнае правіла тлумачэння» Венскай канвенцыі аб праве міжнародных дагавораў ад 23 мая 1969 года (далей – Венская канвенцыя, Канвенцыя) міжнародны дагавор павінен тлумачыцца добрасумленна ў адпаведнасці са звычайным значэннем, якое належыць надаваць тэрмінам дагавора ў іх кантэксце, а таксама з улікам аб'екта і мэт дагавора.

Згодна з артыкулам 5 названая Канвенцыя прымяняецца да любога дагавора, які з'яўляецца ўстаноўчым актам міжнароднай арганізацыі, і да любога дагавора, прынятага ў рамках міжнароднай арганізацыі, без урону для адпаведных правіл гэтай арганізацыі.

9. Дагаворам ад 29 мая 2014 года дзяржавы заснавалі Еўразійскі эканамічны саюз – міжнародную арганізацыю рэгіянальнай эканамічнай інтэграцыі, якая валодае міжнароднай правасуб'ектнасцю. У рамках Саюза забяспечваецца свабода руху тавараў, паслуг, капіталу і рабочай сілы, правядзенне скаардынаванай, узгодненай або адзінай палітыкі ў галінах эканомікі, вызначаных Дагаворам і міжнароднымі дагаворамі ў рамках Саюза (артыкул 1 Дагавора).

Дагавор вызначае кампетэнцыю, мэты, асноўныя прынцыпы функцыянавання Саюза (артыкулы 3–5 Дагавора) і мае прыярытэт у выпадку ўзнікнення супярэчнасцей паміж ім і міжнароднымі дагаворамі ў рамках Саюза. Дагавору не павінны супярэчыць рашэнні і распараджэнні органаў Саюза. Акрамя таго, асноўным мэтам, прынцыпам і правілам функцыянавання Саюза не павінны супярэчыць і міжнародныя дагаворы Саюза з трэцім бокам (пункты 2 і 3 артыкула 6 Дагавора).

Дагавор не перашкаджае заключэнню дзяржавамі-членамі міжнародных дагавораў, якія не супярэчаць яго мэтам і прынцыпам. Двухбаковыя міжнародныя дагаворы паміж дзяржавамі-членамі, што прадугледжваюць больш глыбокі ў параўнанні з палажэннямі Дагавора або міжнародных дагавораў у рамках Саюза ўзровень інтэграцыі або прадастаўляюць дадатковыя перавагі на карысць іх фізічных і (або) юрыдычных асоб, прымяняюцца ў адносінах паміж дзяржавамі, якія іх заключылі, і могуць заключацца пры ўмове, што не закранаюць ажыццяўленне імі і іншымі дзяржавамі-членамі сваіх правоў і выкананне

абавязацельстваў па Дагаворы і міжнародных дагаворах у рамках Саюза (артыкул 114 Дагавора).

На падставе вышэйпададзенага Дагавор (у тым ліку яго мэты і прынцыпы) з'яўляецца фарміруючым элементом сістэмы права ЕАЭС, абумоўліваючы змест і аб'ём іншых міжнародных абавязацельстваў дзяржаў-членаў у рамках Саюза.

10. Павага агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права згодна з часткай першай артыкула 3 Дагавора з'яўляецца асновай ажыццяўлення дзейнасці Саюза. Да агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права адносяцца, у тым ліку, прынцып суверэннай роўнасці дзяржаў, прынцып усеагульнай павагі правоў чалавека, прынцып добрасумленнага выканання міжнародных абавязацельстваў.

Пры заключэнні Дагавора, які засноўвае Саюз і вызначае галіновыя асновы міждзяржаўнай эканамічнай інтэграцыі, яго ўдзельнікі кіраваліся прынцыпам суверэннай роўнасці дзяржаў, неабходнасцю безумоўнага захавання прынцыпу вяршэнства канстытуцыйных правоў і свабод чалавека і грамадзяніна, а таксама пацвердзілі сваю прыхільнасць да мэт і прынцыпаў Статута Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, іншых агульнапрызнаных прынцыпаў і нормаў міжнароднага права (абзацы трэці і дзясяты прэамбулы Дагавора).

11. У прававой сістэме Саюза агульнапрызнаныя прынцыпы міжнароднага права дапаўняюцца і ўзаемадзейнічаюць з іншымі прынцыпамі функцыянавання Саюза – у прыватнасці, з прынцыпам узаемавыгаднага супрацоўніцтва, раўнапраўя і ўліку нацыянальных інтарэсаў Бакоў. Дзяржавы-члены сумесна выпрацоўваюць і вызначаюць прававыя асновы рэгулявання ў вызначаных імі сферах.

Пры гэтым устаноўлены артыкулам 3 Дагавора прынцып, згодна з якім дзяржавы-члены ствараюць спрыяльныя ўмовы для выканання Саюзам яго функцый і ўстрымліваюцца ад мер, здольных паставіць пад пагрозу дасягненне мэт Саюза, прама арыентуе дзяржавы на дасягненне мэт гэтага міждзяржаўнага аб'яднання.

12. Зыходзячы з артыкула 4 Дагавора, да асноўных мэт Саюза аднесена фарміраванне адзінага рынку як тавараў, паслуг, капіталу, так і працоўных рэсурсаў, што поўнасьцю адпавядае сутнасці Саюза як міжнароднай арганізацыі рэгіянальнай эканамічнай інтэграцыі, заснаванай з мэтай стварэння ў яго рамках адзінай эканамічнай прасторы.

Як вынікае са структуры Дагавора, раздзел XXVI «Працоўная міграцыя» (артыкулы 96–98) з'яўляецца складнікам часткі трэцяй Дагавора «Адзіная эканамічная прастора», накіраваны на дасягненне эканамічных мэт.

Грунтуючыся на сістэмным тлумачэнні нормаў Дагавора, Вялікая калегія Суда канстатуе, што свабодны рух рабочай сілы з'яўляецца адным з элементаў функцыянавання ўнутранага рынку Саюза.

Эканамічная інтэграцыя, фарміраванне адзінага рынку ў рамках Саюза забяспечваюцца таксама і шляхам стварэння ў Саюзе спрыяльных умоў для працоўнай міграцыі, у тым ліку гарантый сацыяльных правоў працоўных і членаў іх сем'яў.

13. Артыкул 96 Дагавора рэгулюе парадак і формы супрацоўніцтва дзяржаў-членаў у сферы працоўнай міграцыі, а таксама раскрывае змест паняццяў, якія выкарыстоўваюцца ў раздзеле XXVI «Працоўная міграцыя» Дагавора.

У кантэксце раздзела XXVI Дагавора пад «працоўным дзяржавы-члена» разумеецца асоба, якая з'яўляецца грамадзянінам дзяржавы-члена, законна знаходзіцца і на законнай падставе ажыццяўляе працоўную дзейнасць на тэрыторыі дзяржавы працаўладкавання, грамадзянінам якой яна не з'яўляецца і ў якой пастаянна не пражывае. Пры гэтым пад «працоўнай дзейнасцю» разумеецца дзейнасць на падставе працоўнага дагавора або дзейнасць па выкананні работ (аказанні паслуг) на падставе грамадзянска-прававога дагавора, што ажыццяўляецца на тэрыторыі дзяржавы працаўладкавання ў адпаведнасці з заканадаўствам гэтай дзяржавы (абзацы дзясяты і адзінаццаты пункта 5 артыкула 96 Дагавора).

У адпаведнасці з абзацам дванаццатым пункта 5 артыкула 96 Дагавора да «членаў сям'і» працоўнага адносяцца: асоба, якая знаходзіцца ў шлюбе з працоўным дзяржавы-члена, а таксама дзеці і іншыя асобы, што знаходзяцца на яго ўтрыманні і прызнаюцца членамі сям'і ў адпаведнасці з заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання.

Згодна з прадпісаннямі артыкула 97 Дагавора працоўная дзейнасць працоўнага дзяржавы-члена рэгулюецца заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання з улікам палажэнняў Дагавора (абзац першы пункта 4). Прыцягненне да працоўнай дзейнасці такіх асоб магчыма без уліку абмежаванняў па абароне нацыянальнага рынку працы і не патрабуе атрымання імі дазволу на яе ажыццяўленне ў дзяржаве працаўладкавання (пункт 1). Дзяржавы-члены не ўстанаўліваюць і не прымяняюць абмежаванні, вызначаныя іх заканадаўствам з мэтай абароны нацыянальнага рынку працы, за выключэннем абмежаванняў, устаноўленых Дагаворам і заканадаўствам дзяржаў-членаў з мэтай забеспячэння нацыянальнай бяспекі і грамадскага парадку, у дачыненні да працоўнай дзейнасці, што ажыццяўляецца працоўнымі дзяржаў-членаў, роду заняткаў і тэрыторыі знаходжання (пункт 2).

Тэрмін часовага знаходжання (пражывання) працоўнага дзяржавы-члена і членаў яго сям'і на тэрыторыі дзяржавы працаўладкавання

абумоўлены тэрмінам дзеяння заключанага працоўным працоўнага або грамадзянска-прававога дагавора (пункт 5 артыкула 97 Дагавора).

Узаемазвязанае прачытанне прыведзеных нормаў сведчыць пра тое, што прававое становішча працоўнага і членаў яго сям'і ў дачыненні да адносін працоўнай міграцыі Дагавор звязвае з законнасцю знаходжання гэтых асоб і ажыццяўлення працоўнай дзейнасці працоўным дзяржавы-члена на тэрыторыі дзяржавы працаўладкавання.

14.3 мэтай рэалізацыі працоўнымі дзяржаў-членаў права на працоўную дзейнасць у дзяржавах-членах, грамадзянамі якіх яны не з'яўляюцца, у артыкуле 98 Дагавора замацаваны шэраг правоў і абавязкаў такіх працоўных і членаў іх сем'яў, неабходных для садзейнічання эфектыўнаму прыцягненню працоўных дзяржаў-членаў і фарміраванню адзінага рынку працоўных рэсурсаў у рамках Саюза. Пры гэтым Дагавор размяжоўвае сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне) і права на атрыманне медыцынскай дапамогі, вылучаючы іх у асобныя катэгорыі і замацоўваючы ў розных пунктах артыкула 98 Дагавора.

15. Згодна з абзацам першым пункта 3 артыкула 98 Дагавора, растлумачэнне якога запытваецца па гэтай справе, сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне) (акрамя пенсійнага) працоўных дзяржаў-членаў і членаў сем'яў ажыццяўляецца на тых самых умовах і ў тым самым парадку, што і грамадзян дзяржавы працаўладкавання.

3 палажэнняў пункта 5 артыкула 96 Дагавора, які ўтрымлівае шэраг паняццяў, што выкарыстоўваюцца ў раздзеле XXVI Дагавора, бачыцца, што ў сферы працоўнай міграцыі дзяржавы – члены Саюза пад сацыяльным забеспячэннем разумеюць сацыяльнае страхаванне асоб, а іменна канкрэтныя яго віды – абавязковае страхаванне на выпадак часовай непрацаздольнасці і ў сувязі з мацярынствам, абавязковае страхаванне ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў і абавязковае медыцынскае страхаванне.

Такім чынам, з улікам першага пытання заяўніка, Вялікая калегія Суда канстатуе, што пункт 3 артыкула 98 Дагавора замацоўвае дасягнутую дзяржавамі – членамі Саюза дамоўленасць ажыццяўляць прадугледжанае ў дзяржаве працаўладкавання сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне), у тым ліку абавязковае медыцынскае страхаванне, працоўных дзяржаў-членаў і членаў іх сем'яў на тых самых умовах і ў тым самым парадку, што і грамадзян самой дзяржавы, на тэрыторыі якой ажыццяўляецца працоўная дзейнасць.

Уключыўшы гэта палажэнне ў Дагавор, дзяржавы з улікам агульнапрызнанага прынцыпу міжнароднага права *pacta sunt servanda* тым самым узялі на сябе абавязацельства па яго добрасумленным выкананні ў кантэксце прынцыпаў і мэт Дагавора.

Пры гэтым праваадносіны абавязковага медыцынскага страхавання (у тым ліку тыя, што вызначаюць яго ўмовы і парадак ажыццяўлення, крыніцы фінансавання, віды і аб'ёмы аказваемай медыцынскай дапамогі) устанаўліваюцца і рэгулююцца выключна нацыянальным заканадаўствам. Растлумачэнне пытанняў прымянення такога заканадаўства не аднесена Дагаворам да кампетэнцыі Суда Саюза.

У сувязі з гэтым Вялікая калегія Суда адзначае, што ажыццяўленне ўнутрыдзяржаўнага рэгулявання гэтых праваадносін уяўляе сабой суверэннае дыскрэцыйнае правамоцтва дзяржавы-члена.

16. Аб'ём сацыяльных правоў для асоб, уцягнутых у міграцыйныя працэсы ў рамках ЕАЭС, паслядоўна павялічваецца па меры развіцця інтэграцыі. Так, калі ў рамках Адзінай эканамічнай прасторы і Пагаднення аб прававым статусе працоўных-мігрантаў і членаў іх сем'яў ад 19 лістапада 2010 года сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне), у тым ліку абавязковае медыцынскае страхаванне, прадугледжвалася выключна ў дачыненні да саміх працоўных-мігрантаў, а яго прававое рэгуляванне ажыццяўлялася ў адпаведнасці з заканадаўствам прымаючай дзяржавы (артыкул 11 названага Пагаднення), то ў Дагаворы аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 года рэгуляванне ў рамках Саюза гэтых пытанняў у кантэксце працоўнай міграцыі пашырана і канкрэтызавана – па коле асоб (дабаўлены члены сям'і працоўнага), па рэжыме ажыццяўлення (для абедзвюх катэгорый асоб на тых самых умовах і ў тым самым парадку, што і грамадзян дзяржавы працаўладкавання).

Такім чынам, вынікі ўзаемадзеяння дзяржаў-членаў у працэсе рэгіянальнай эканамічнай інтэграцыі сведчаць аб пэўным павышэнні ўзроўню сацыяльнай абароны асоб, непасрэдна ўцягнутых у міграцыйныя працэсы ў рамках Саюза, накіраванай на развіццё адзінага рынку працоўных рэсурсаў як адной з асноўных мэт ЕАЭС (артыкул 4 Дагавора).

Гэта пацвярджаецца і палажэннямі Стратэгічных напрамкаў развіцця еўразійскай эканамічнай інтэграцыі да 2025 года, зацверджаных Рашэннем Вышэйшага Еўразійскага эканамічнага савета ад 11 снежня 2020 года № 12, згодна з якімі перспектыўнымі напрамкамі інтэграцыі ў сферы працоўнай міграцыі з'яўляюцца далейшае забеспячэнне свабоднага перамяшчэння працоўных рэсурсаў у рамках Саюза, стварэнне спрыяльных умоў знаходжання працоўных і членаў іх сем'яў у дзяржаве працаўладкавання, а таксама аказанне гэтым асобам медыцынскіх паслуг.

Прыхільнасць дзяржаў да мэт і прынцыпаў Дагавора пацвярджаецца Дэкларацыяй аб далейшым развіцці эканамічных працэсаў у рамках Еўразійскага эканамічнага саюза да 2030 года і на перыяд да 2045 года «Еўразійскі эканамічны шлях», прынятай членамі Вышэйшага Еўразійскага эканамічнага савета 25 снежня 2023 г. Адной з задач

да 2030 года Дэкларацыяй, у прыватнасці, вызначана развіццё эканамічнага супрацоўніцтва ў сферах, якія маюць інтэграцыйны патэнцыял, шляхам аказання медыцынскай дапамогі працоўным дзяржаў-членаў і членам іх сем'яў у дзяржаве працаўладкавання ў адпаведнасці з Дагаворам аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 года.

17. Апрача сацыяльнага забеспячэння артыкул 98 Дагавора рэгулюе таксама права працоўных дзяржаў-членаў і членаў іх сем'яў на атрыманне медыцынскай дапамогі. Парадак рэгулявання гэтага права ўстаноўлены пунктам 4 артыкула 98 Дагавора.

Вялікая калегія Суда звяртае ўвагу на тое, што ў кантэксце артыкула 98 Дагавора абавязковае медыцынскае страхаванне і медыцынская дапамога ўяўляюць сабой розныя і ў прававых адносінах самастойныя элементы рэгулявання ў сферы аховы здароўя. На гэта ўказваюць як структура гэтага артыкула (пункты 3 і 4 адпаведна), так і змест нормаў, якія рэгулююць названыя праваадносіны (з улікам Пратакола аб медыцынскай дапамозе – дадатку № 30 да Дагавора), адсутнасць у іх супадаючага прадмета прававога рэгулявання.

Абавязковае медыцынскае страхаванне з'яўляецца відам сацыяльнага страхавання і ўяўляе сабой механізм фінансава-арганізацыйнага забеспячэння гарантый аказання застрахаванай асобе медыцынскай дапамогі за кошт страхавых сродкаў у межах адпаведных дзяржаўных праграм. Пры гэтым абавязковае медыцынскае страхаванне не з'яўляецца якім-небудзь відам медыцынскай дапамогі, а вызначае парадак і ўмовы яе фінансавання і прадастаўлення.

18. У адпаведнасці з пунктам 4 артыкула 98 Дагавора права працоўных дзяржаў-членаў і членаў сем'яў на атрыманне хуткай медыцынскай дапамогі (у экстраннай і неадкладнай формах) і іншай медыцынскай дапамогі рэгулюецца ў парадку згодна з дадаткам № 30, а таксама заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання і міжнароднымі дагаворамі, удзельнікам якіх яна з'яўляецца.

З палажэннямі пункта 4 артыкула 98 Дагавора аб крыніцах рэгулявання атрымання медыцынскай дапамогі карэспандуюць нормы пункта 3 Пратакола аб медыцынскай дапамозе (дадатак № 30 да Дагавора), згодна з якімі дзяржава працаўладкавання забяспечвае аказанне медыцынскай дапамогі працоўным дзяржаў-членаў і членам сем'яў у парадку і на ўмовах, якія вызначаны заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання і міжнароднымі дагаворамі.

Пры гэтым, улічваючы кантэкст указаных нарматывных палажэнняў, а таксама юрыдычную тэхніку раздзела XXVI Дагавора (выкарыстанне характэрнай фармулёўкі «гэты Дагавор» – пункты 2 і 4 артыкула 97, пункты 1 і 10 артыкула 98 Дагавора), Вялікая калегія Суда прыходзіць да

высновы, што тэрмін «міжнародныя дагаворы» абазначае іншыя, апрача Дагавора аб Еўразійскім эканамічным саюзе ад 29 мая 2014 года, міжнародныя дагаворы (пагадненні) дзяржаў-членаў, якія закранаюць пытанні медыцынскай дапамогі. Да іх, у прыватнасці, могуць быць аднесены дзеючыя ў цяперашні час Пагадненне аб аказанні медыцынскай дапамогі грамадзянам дзяржаў – удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў ад 27 сакавіка 1997 года, Пагадненне паміж Урадам Рэспублікі Беларусь і Урадам Расійскай Федэрацыі аб парадку аказання медыцынскай дапамогі грамадзянам Рэспублікі Беларусь ва ўстановах аховы здароўя Расійскай Федэрацыі і грамадзянам Расійскай Федэрацыі ва ўстановах аховы здароўя Рэспублікі Беларусь ад 24 студзеня 2006 года.

Вялікая калегія Суда мяркуе, што ў рамках Дагавора парадак рэгулявання права працоўных дзяржаў-членаў і членаў іх сем'яў на атрыманне медыцынскай дапамогі вызначаецца правіламі Пратаколу аб медыцынскай дапамозе. Рэгуляванне ўказанага права іншымі палажэннямі Дагавора (у тым ліку пунктам 3 артыкула 98) не прадугледжана.

Такім чынам, сукупнае прачытанне палажэнняў пункта 4 артыкула 98 Дагавора і пункта 3 Пратакола аб медыцынскай дапамозе дазваляе Вялікай калегіі Суда таксама зрабіць выснову аб тым, што аказанне медыцынскай дапамогі, апрача прама ўрэгуляванай Пратаколам аб медыцынскай дапамозе і іншымі міжнароднымі дагаворамі дзяржавы працаўладкавання аб аказанні медыцынскай дапамогі, забяспечваецца ў парадку і на ўмовах, якія вызначаны нацыянальным заканадаўствам гэтай дзяржавы.

19. Пратаколам аб медыцынскай дапамозе дзяржавы-члены ўстанавілі адзіны рэжым прадастаўлення на сваіх тэрыторыях працоўным дзяржаў-членаў і членам іх сем'яў правоў на атрыманне хуткай медыцынай дапамогі ў экстраннай і неадкладнай формах.

Пры гэтым неабходна адзначыць, што пад хуткай медыцынскай дапамогай у названых формах пункт 2 Пратакола мае на ўвазе комплекс медыцынскіх паслуг, якія аказваюцца пры вострых захворваннях, няшчасных выпадках, траўмах, атручэннях і іншых станах, што з'яўляюцца пагрозай для жыцця пацыента (экстранная форма), а таксама пры раптоўных вострых захворваннях, станах, абвастрэнні хранічных захворванняў без відавочных прыкмет такой пагрозы (неадкладная форма).

У адпаведнасці з палажэннямі пункта 4 Пратакола аб медыцынскай дапамозе хуткая медыцынская дапамога (у экстраннай і неадкладнай формах) прадастаўляецца працоўным дзяржаў-членаў і членам сем'яў на тэрыторыі дзяржавы працаўладкавання бясплатна, у тым самым парадку і на тых самых умовах, што і грамадзянам гэтай дзяржавы.

Пакрышце выдаткаў медыцынскай арганізацыі (установе аховы здароўя) на аказанне хуткай медыцынскай дапамогі (у экстраннай і неадкладнай формах) працоўным дзяржаў-членаў і членам сем'яў ажыццяўляецца за кошт адпаведных бюджэтаў бюджэтай сістэмы дзяржавы працаўладкавання ў адпаведнасці з дзеючай сістэмай фінансавання аховы здароўя.

Пры гэтым хуткая медыцынская дапамога (у экстраннай і неадкладнай формах) аказваецца медыцынскімі арганізацыямі (установамі аховы здароўя) дзяржаўнай і муніцыпальнай сістэм аховы здароўя дзяржавы працаўладкавання бясплатна, незалежна ад таго, ці ўваходзіць хуткая медыцынская дапамога ў праграму абавязковага медыцынскага страхавання, а таксама ад наяўнасці ў пацыента медыцынскага страхавога поліса.

20. Пратакол аб медыцынскай дапамозе рэгламентуе і праваадносіны ў выпадку прадаўжэння лячэння ў медыцынскай арганізацыі (установе аховы здароўя) дзяржавы працаўладкавання.

У адпаведнасці з палажэннямі пункта 5 Пратакола ў выпадку прадаўжэння лячэння пацыента ў медыцынскай арганізацыі (установе аховы здароўя) дзяржавы працаўладкавання пасля ліквідацыі непасрэднай пагрозы для яго жыцця або здароўя навакольных аплата фактычнага кошту аказаных паслуг ажыццяўляецца непасрэдна пацыентам або з іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання, па тарыфах або дагаворных цэнах.

Неабходна адзначыць, што гэта палажэнне ў поўнай меры дапасуецца да палажэнняў пункта 3 Пратакола аб медыцынскай дапамозе і вываду пункта 18 гэтага Кансультатыўнага заключэння аб тым, што аказанне іншай медыцынскай дапамогі, апрача прама ўрэгуляванай правам Саюза і міжнароднымі дагаворамі дзяржаў-членаў, забяспечваецца ў парадку і на ўмовах, вызначаных нацыянальным заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання.

Тая акалічнасць, што канкрэтны пералік «іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам дзяржавы працаўладкавання» Пратакол аб медыцынскай дапамозе і Дагавор не раскрываюць, на погляд Вялікай калегіі Суда, дазваляе выкарыстанне для гэтых мэт любой законнай крыніцы (у тым ліку сродкаў наймальніка работніка ў выпадках, прадугледжаных працоўным дагаворам (кантрактам); крэдытаў; дапамогі родных і блізкіх; страхавых выплат). Улічваючы сутнасць і мэты абавязковага медыцынскага страхавання, аказанне медыцынскай дапамогі застрахаваным асобам магчыма і за кошт сродкаў абавязковага медыцынскага страхавання.

21. На падставе вышэйпададзенага Вялікая калегія Суда прадастаўляе наступныя растлумачэнні:

21.1. Пункт 3 артыкула 98 Дагавора замацоўвае дамоўленасць дзяржаў – членаў Саюза ажыццяўляць прадугледжанае ў дзяржаве працаўладкавання сацыяльнае забеспячэнне (сацыяльнае страхаванне), у тым ліку абавязковае медыцынскае страхаванне, працоўных дзяржаў-членаў і членаў іх сем'яў на тых самых умовах і ў тым самым парадку, што і грамадзян самой дзяржавы. Умовы і парадак ажыццяўлення абавязковага медыцынскага страхавання, уключаючы крыніцы яго фінансавання, віды і аб'ёмы аказваемай медыцынскай дапамогі, вызначаюцца нацыянальным заканадаўствам дзяржавы – члена Саюза, на тэрыторыі якой ажыццяўляецца працоўная дзейнасць.

21.2. Парадак рэгулявання права працоўных дзяржаў-членаў і членаў іх сем'яў на атрыманне медыцынскай дапамогі ў рамках Дагавора вызначаецца палажэннямі пункта 4 артыкула 98 Дагавора і Пратакола аб медыцынскай дапамозе (дадатак № 30 да Дагавора), якія не рэгламентуюць пытанні абавязковага медыцынскага страхавання.

Для мэт Пратакола аб медыцынскай дапамозе сродкі абавязковага медыцынскага страхавання могуць улічвацца пры кампенсцыі выдаткаў на аказанне медыцынскіх паслуг застрахаваным асобам.

IV. Заключныя палажэнні

22. Копію гэтага Кансультатыўнага заключэння накіраваць заяўніку.

23. Кансультатыўнае заключэнне размясціць на афіцыйным інтэрнэт-сайце Суда.

Старшынствуючы
Суддзі

А.А. Дронаў
Э.У. Айрыян
Д.П. Аляксандраў
К.К. Джунушпаеў
А.А. Забара
Е.Ж. Ісмаілаў
М.Т. Кайыпаў
А.Б. Кішкэмбаеў
Н.У. Паўлава
А.Г. Тунян